

Tiesos paieška: iššifruok, patikrink, nuspręsk!

Tiesos paieška: iššifruok, patikrink, nuspręsk!

- ◆ Medijų raštingumas ir dezinformacija: demokratinio atsparumo stiprinimas pasitelkiant kritinį mąstymą ir atsakingą sprendimų priėmimą.
- ◆ Demokratija, kritinis mąstymas, skaitmeninė pilietybė ir saviraiškos laisvė.

Mokymosi tikslai

- ✓ Paaikškinti, kaip klaidinga informacija, dezinformacija ir manipuliacija veikia žmones bei demokratines visuomenes.
- ✓ Atskirti patikimus ir nepatikimus informacijos šaltinius, taikant faktų tikrinimo ir informacijos patikros metodus.
- ✓ Analizuoti, kaip algoritmai, socialiniai tinklai ir dirbtinis intelektas formuoja žmones pasiekiančią informaciją.
- ✓ Taikyti kritinio mąstymo įgūdžius vertinant interneto turinį prieš juo dalijantis ar imantis veiksmų.
- ✓ Priimti atsakingus sprendimus, skatinančius sąmoningą pilietiškumą, demokratinį dalyvavimą ir pagarbų bendravimą internete.

Scenarijaus apžvalga

Žaidėjas tampa skaitmeninių **tyrimų pareigūnu**, dirbančiu Europos skaitmeninio sąžiningumo centre - organizacijoje, padedančioje piliečiams ir institucijoms reaguoti į su dirbtiniu intelektu ir skaitmenine dezinformacija susijusias rizikas.

Dirbtinio intelekto sistemos kuria turinį, kuris gali informuoti arba klaidinti.

Dalis tokio turinio gali būti su faktinėmis klaidomis, paslėptu šališkumu ar DI sukurtomis klastotėmis (angl. „deepfake“), darančiomis įtaką visuomenės nuomonei.

Žaidėjas tiria įtartinę DI sukurtą turinį, tikrina įrodymus ir vertina jo etinį bei socialinį poveikį. Ribotas laikas ir žaidimo resursai skatina priimti apgalvotus sprendimus, derinant informacijos tikslumą, saviraiškos laisvę, skaidrumą ir visuomenės saugumą.

Kiekvienas pasirinkimas turi įtakos pasitikėjimui, demokratiniam dalyvavimui ir piliečių gebėjimui kritiškai bei atsakingai naudotis DI

Pagrindinė žaidimo mechanika ir užduotys

- ♦ **Skaitmeniniai tyrimai:** tirti DI sukurtą turinį, siekiant nustatyti netikslumus ir manipuliacijas.
- ♦ **Įrodymų analizė:** analizuoti DI pateikiamą klaidingą informaciją, šališkumą, manipuluotą turinį ir šaltinių patikimumą.
- ♦ **Dialogai su pasirinkimais:** pokalbių metu priimami sprendimai daro įtaką pasitikėjimui ir atsakingam DI naudojimui.
- ♦ **DI turinio tikrinimo priemonės:** žaidėjas naudoja atvirkštinę vaizdų paiešką, metaduomenų analizę, DI sukurtų klastočių aptikimo priemones, DI pateiktos informacijos tikrinimą ir šaltinių palyginimą.
- ♦ **Pasitikėjimo valdymas:** priimami sprendimai daro įtaką pasitikėjimui DI, žiniasklaida ir institucijomis.
- ♦ **Riboto laiko tyrimai:** pirmiausia nagrinėjami su DI susiję atvejai, galintys turėti didžiausią poveikį visuomenei.

♦ **DI raštingumo užduotys:** mini žaidimai padeda ugdyti gebėjimus atpažinti DI pateikiamą klaidingą informaciją, šališkumą, DI sukurtas klastotes ir etines problemas.

♦ **Kelios galimos žaidimo baigtys:**

- **Tiesa nugali:** piliečiai kritiškai vertina DI sukurtą turinį ir atsakingai naudojami DI.
- **Skaitmeninis atsparumas:** piliečių, švietimo atstovų ir institucijų bendradarbiavimas stiprina atsparumą DI grindžiamoms manipuliacijoms.
- **Algoritminė atskirtis:** pernelyg didelis pasitikėjimas DI didina šališkumą, dezinformaciją ir visuomenės susiskaldymą.
- **Pasiklydę informacijos sraute:** pasitikėjimas informacija žlunga, nes nekontroliuojamai plinta DI sukurtas manipuliacinis turinys.

Žaidėjo vaidmuo

Žaidėjas yra **Europos skaitmeninio sąžiningumo centro** skaitmeninių tyrimų pareigūnas, atsakingas už DI sukurto turinio tyrimą, skaitmeninių įrodymų tikrinimą ir pagalbą priimant atsakingus sprendimus.

Naudodamasis DI įrankiais ir kritiniu mąstymu, žaidėjas atpažįsta manipuliacijas ir skatina atsakingą DI naudojimą

NPC profiles

Vardas	Vaidmuo istorijoje ir žaidime	Asmeninės savybės
Anna Novak	Patyrusi faktų tikrintoja ir mentorė, mokanti informacijos tikrinimo metodų.	Analitiška, kantri, Objektyvi.

Leo Martins	Populiarus nuomonės formuotojas, kartais platinantis klaidinantį DI sukurtą turinį.	Charizmatiškas, impulsyvus, ambicingas.
Maria Rossi	Tiriamosios žurnalistikos atstovė, skatinanti faktais ir įrodymais pagrįstą žurnalistiką.	Smalsi, ryžtinga, etiška
Dr. Sofia Hansen	DI etikos tyrėja, kuri specializuojasi DI sukurtų klaidų ir algoritminio šališkumo srityse.	Protinga, rami, novatoriška.
Elena Petrova	Pilietė, susidurianti su kasdieniais DI kuriamos dezinformacijos keliamais iššūkiais.	Smalsi, patikli, išmintinga.
Victor Kane	Naujienų platformos vadovas, siekiantis suderinti auditorijos įsitraukimą ir atsakingą informacijos pateikimą..	Įtaigus, oportunistiškas, pasitikintis savimi.

Dialogo pasirinkimai, sprendimai ir pasekmės

Situacija arba dilema	Galimi pasirinkimai (2–3)	Trumpalaikės ir ilgalaikės pasekmės
DI pokalbių robotas parengia mokyklinį projektą su išgalvotais šaltiniais.	- Paaiškinti, kai patikrinti informaciją. - Priimti projektą. - Uždrausti naudoti DI įrankius.	Informacijos tikrinimas skatina atsakingą DI naudojimą, o aklas pasitikėjimas apsunkina mokymąsi.
DI grįžta darbuotojų atrankos sistema kaltinama	- Atlikti DI sistemos auditą. - Toliau naudoti sistemą.	DI sistemų auditas padeda užtikrinti sąžiningumą, o šališkumo

nesąžiningai atmetanti tinkamus kandidatus.	○ Pakeisti DI sistemą darbuotoju vykdoma atranka.	ignoravimas mažina pasitikėjimą.
Labdaros organizacija naudoja DI sukurtus vaizdus, apie tai neinformuodama visuomenės.	○ Nurodyti, kad vaizdai sukurti naudojant DI. ○ Tęsti kampaniją nieko nekeičiant. ○ Pašalinti DI sukurtą turinį.	Skaidrumas stiprina pasitikėjimą, o neatskleistas DI turinio naudojimas kelia etinių klausimų.
Mokiniai internete pradeda dalytis sąmokslų teorijomis.	○ Surengti mokymus. ○ Suteikti faktų tikrinimo priemones. ○ Taisyti tik atskirus įrašus.	Švietimas ugdo kritinį mąstymą, o pavienių įrašų taisymas turi ribotą poveikį.
Žurnalistas paskelbia netikslią informaciją, kuri greitai išplinta internete.	○ Paprašyti patikslinti informaciją. ○ Pašalinti straipsnį. ○ Ignoruoti klaidą.	Klaidų pripažinimas stiprina pasitikėjimą, o jų ignoravimas prisideda prie dezinformacijos plitimo.
Skubi naujiena išplinta dar prieš patikimiems šaltiniams patvirtinant faktus.	○ Palaukti, kol informacija bus patikrinta. ○ Paaiškinti, kad informacija vis dar tikrinama. ○ Paskelbti iš karto.	Patikrintos informacijos skelbimas didina patikimumą, o skubėjimas prisideda prie klaidingos informacijos plitimo.

Apibendrinimo ir refleksijos klausimai

- ◆ Kaip Jūsų priimti sprendimai paveikė informacijos patikimumą?
- ◆ Kurie informacijos tikrinimo būdai buvo veiksmingiausi?
- ◆ Kaip DI ir algoritmai daro įtaką informacijos turiniui?
- ◆ Kokia etinė atsakomybė kyla kuriant ir naudojant DI turinį?
- ◆ Ką kitą kartą darytumėte kitaip?

Šaltiniai ir papildoma medžiaga

- ✦ European Commission. (2022). European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/european-declaration-digital-rights-and-principles>
- ✦ European Commission. (2021). *Digital Education Action Plan (2021–2027)*. <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>
- ✦ European Digital Media Observatory (EDMO). <https://edmo.eu>
- ✦ Strengthened Code of Practice on Disinformation. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>
- ✦ Better Internet for Kids (BIK+). <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/better-internet-kids>
- ✦ UNESCO. *Media and Information Literacy Curriculum for Educators and Learners*. <https://www.unesco.org/en/media-information-literacy>
- ✦ EUvsDisinfo. <https://euvsdisinfo.eu>

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikoma už juos atsakinga.

Projekto kodas: KA220-YOU-000286883